PROBLEME DE EXCLUZIUNE SOCIALĂ ŞI MODALITĂŢI DE INTEGRARE A COPIILOR ROMI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Polina CUROGLU, Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială

The research relates to analyzing the procedures of social inclusion of Roma children in densely populated communities of Roma in Calarasi region. We used the methods: Focus groups with non-Roma and Roma children, questionnaires with Roma children, interviews with community mediators. Being a research work to protect the rights of Roma children, it can be a support to formulating new solutions regarding child protection by the social inclusion policies.

Romii reprezintă o minoritate etnică cu statut particular în Republica Moldova, care de sute de ani constituie o ţintă constantă a unor prejudecăţi şi obiectul unor puternice stereotipuri negative. Reprezentările sociale despre romi determină atitudini şi comportamente, de cele mai multe ori, în contextul unei moşteniri mentale negative şi al absenţei din programe şcolare

a informațiilor despre romi, lipsa unei concepții de educație multiculturală, clișee de gândire și de limbaj, comportamentul părinților față de romi ca modele socializate – ceea ce creează un tablou stigmatizant al romilor.

Potrivit recensământului din 2004, în Republica Moldova locuiesc 12.271 de cetățeni romi, ceea ce reprezintă 0,4% din populație. Datele sunt totuși contestate de liderii romilor, care operează cu cifra de 250.000 de persoane. Din cauza problemelor de autoidentificare este dificilă determinarea numărului exact al populației de etnie romă din Moldova, precum și gradul de reprezentare a romilor în domeniile prioritare de activitate [1, p.34]. Conform datelor raportului PNUD „Romii în Republica Moldova": aproximativ o treime din populația romă intră în categoria celor mai sărace persoane din Republica Moldova, cinci romi din zece trăiesc în sărăcie extremă și în condiții de viață inadecvate, peste 80 la sută din gospodăriile romilor nu sunt conectate la apeduct, baie și veceu, fiecare al cincilea rom din Moldova nu poate să scrie și nici să citească, iar romii cu studii superioare sunt o raritate, doar 4 la sută din populația romă având studii superioare, în comparație cu 38% din populația neromă. Astfel, populația de etnie romă se plasează la un nivel ridicat de paupertate, se confruntă cu șomaj, pregătire profesională și educațională scăzută și condiții de locuit improprii unui trai decent. Romii din Republica Moldova continuă și actualmente să fie una din categoriile cele mai vulnerabile, fiind expuși unui risc mai mare de a fi marginalizați de către autoritățile statului, precum și de către actorii nestatali. În acest context, **copiii romilor reprezintă o verigă vulnerabilă a societății moldave, care trebuie să intre în vizorul instituțiilor de protecție socială** [2, p. 27].

Scopul cercetării se referă la *analiza situației copiilor romi din Republica Moldova și a modalităților de incluziune socială a acestora în cadrul comunităților compact populate de romi din raionul Călăraşi*. În vederea atingerii scopului propus au fost preconizate următoarele obiective: *analiza cadrului legislativ național privind drepturile copiilor romi din Republica Moldova; cercetarea problemelor de excluziune și a modalităților de incluziune socială a copiilor romi din Republica Moldova; studierea percepției populației din Republica Moldova privind minoritatea etnică romă; analiza programelor de protecție socială a copiilor romi din Republica Moldova; prezentarea intervențiilor sociale de succes în domeniul incluziunii și protecției drepturilor copiilor romi din comunități compact populate de romi din raionul Călăraşi.* Metodologia de cercetare a inclus diverse metode și tehnici sociologice, printre care, ședințe focus-grup cu participarea copiilor neromi și romi; ancheta sociologică în bază de chestionar; și interviuri cu mediatorii comunitari.

Analizând problemele de incluziune socială a romilor, am constatat că, pe parcursul ultimilor ani, în Republica Moldova au fost inițiate unele politici,

strategii şi programe privind comunităţile rome, menite să faciliteze integrarea socioeconomică a acestui grup etnic. Totuşi, politicile de susţinere a romilor **vor fi eficiente doar în cazul reorientării acestora spre măsurile de incluziune socială**, implicării instituţiilor relevante din domeniul educaţiei, muncii, sănătăţii şi justiţiei, ridicării la un nivel adecvat de monitorizare şi finanţării adecvate. Incluziunea socială a copiilor romi în cadrul comunităţii depinde, în principal, de atitudinea membrilor comunităţii faţă de ei, dar, în acelaşi timp, **de intenţia manifestată de romi de a fi membri activi ai localităţii.** În acelaşi timp, trebuie de ţinut cont de faptul că stereotipurile negative atribuite romilor de către populaţia majoritară sunt dobândite în copilărie şi se reproduc din generaţie în generaţie. Am stabilit că implicarea asistentului social şi a mediatorului comunitar în munca cu copiii romi are un rol major în prevenirea problemelor de excluziune socială. Ţinând cont de toate acestea, specificăm că problemele principale la care trebuie de atras atenţia reprezentanţilor instituţiilor de stat şi a celor neguvernamentale se referă la discriminare, educaţie, sănătate, condiţii de locuit şi infrastructura comunităţilor de romi şi conservare culturală.

Este evident că soluţionarea problemelor specifice cu care se confruntă minorităţile etnice, în general, şi minoritatea romă, în principal, este posibilă doar prin conjugarea eforturilor la nivel central, local şi individual. În acest context, propunem următoarele *recomandări:*

La nivel naţional:

1. Focalizarea măsurilor de intervenţie spre comunităţile populate de romi cu riscuri sociale multiple *(cel mai grav afectate de privare, excluziune socială, delincvenţă, absenteism/abandon şcolar şi altele).*
2. Stabilirea în legislaţie a unor amendamente, prin care s-ar responsabiliza părinţii copiilor romi, ca aceştia să le asigure copiilor condiţii necesare pentru frecventarea instituţiilor de învăţământ. În acelaşi context este importantă promovarea accesului la sistemul de educaţie a tuturor copiilor romi, cu accent deosebit pe fete.
3. În scopul promovării educaţiei interculturale să fie incluse în programul şcolar al disciplinelor opţionale centrate pe istoria şi tradiţiile minorităţilor etnice din Republica Moldova, inclusiv a romilor.

La nivel regional/comunitar:

1. Susţinerea activităţilor promovate de reţeaua naţională de asistenţi sociali şi mediatori comunitari, prin instruirea iniţială şi continuă şi prin perfecţionarea mecanismului de recrutare. Un rol deosebit în acest sens revine asistenţilor sociali, care trebuie instruiţi în cadrul sistemului de învăţământ superior în instituţii acreditate, şi nu în urma unor cursuri de scurtă durată.
2. Colaborarea societăţii civile şi a administraţiei publice locale în implementarea programelor de promovare a integrării sociale a romilor din Republica Moldova.

3. Elaborarea unor materiale publicitare privind romii din Republica Moldova, în acest scop promovându-se reducerea discriminării sociale şi a prejudecăților față de acest grup etnic.

4. Dezvoltarea la nivel comunitar a unui mecanism de identificare a copiilor romi din familiile vulnerabile, în vederea referirii acestora către serviciile sociale, de sănătate şi de educație.

Referințe:

1. CACE, S., CANTARJI, V., SALI, N., ALLA, M. *Romii în Republica Moldova*. Chişinău: Bons Offices, UNDP, 2007. ISBN 978-9975-80-098-3.
2. Fundația Soros-Moldova, *Percepțiile populației din Republica Moldova privind fenomenul discriminării: studiu sociologic.* Chişinău: Cartier, 2011. ISBN 978-9975-79-681-1.

Recomandat
Stela MILICENCO, dr., conf.univ.